

2.5 Životní prostředí, infrastruktura, poloha, dostupnost

2.5.1 Životní prostředí

Životní prostředí lze chápat jako komplexní soubor všech vnějších podmínek které nás obklopují, poskytují nám všechny nezbytnosti k životu a zpětně na nás působí. Za hlavní složky životního prostředí se v současnosti pokládají ovzduší, voda, půda, lesy, živá příroda, ale také produkty činnosti člověka, které mají značné ekologické dopady. Těmito produkty jsou například odpady či spotřeba energie. Problematika životního prostředí má nedostatek statistických dat v regionálním členění a proto jsou některá data pouze v členění dle okresů nebo údaje doplňují další zdroje mimo ČSÚ.

Mezi jednotlivými správními obvody ORP vidíme rozdíly ve struktuře pozemků. Tyto rozdíly jsou odvozeny od fyzicko-geografických podmínek lokalit, kde se dané správní obvody nacházejí. Na Přerovsku, Prostějovsku a Uničovsku tvoří zemědělská půda téměř 75 % celkové výměry a lesní plochy zde zaujímají vzhledem k ostatním obvodům nejnižší hodnoty. Nejvyšší podíl lesních ploch má na druhou stranu Jesenicko a Šumpersko, u kterých pak podíl zemědělské půdy tvoří jen zhruba 1/3 celkové výměry půdy. Správním obvodem s nejvyšším podílem vodních ploch je Přerovsko, kde nalezneme toky významných řek jako je Morava či Bečva, nebo řadu rybníků v okolí Tovačova. V tomto regionu se také nachází dvě evropská rozvodí Odra-Dunaj. Zastavěné plochy na Přerovsku tvoří 2,5 %, což je nejvyšší podíl vzhledem ke zbývajícím správním obvodům. Vysoce nadprůměrného výsledku v rámci ostatních ploch má Olomoucko, které svým podílem 19,9 % až trojnásobně převyšuje hodnotu dalších šesti správních obvodů.

Tab. 2.5.1.1 Pozemky podle druhu ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005

	Výměra půdy celkem (ha)	v tom (%)					Ekologická stabilita krajiny ¹⁾	Podíl půdy zařazené do LFA ²⁾ (%)
		země- dělská půda	lesní pozemky	vodní plochy	zastavěné plochy	ostatní plochy		
Olomoucký kraj	526 678	53,5	34,7	1,1	1,6	9,1	0,98	50,0
v tom správní obvody:								
Hranice	32 537	66,3	22,3	1,4	1,6	8,5	0,64	25,3
Jeseník	71 896	33,6	59,3	0,9	1,0	5,2	2,74	100,0
Konice	17 806	58,0	33,6	0,7	1,3	6,5	0,90	89,7
Lipník nad Bečvou	11 857	69,5	18,6	1,3	2,0	8,6	0,58	-
Litovel	24 750	58,5	32,6	1,2	1,6	6,1	0,76	25,1
Mohelnice	18 840	54,7	34,9	1,6	1,4	7,4	0,94	33,5
Olomouc	85 860	45,7	31,4	1,0	1,9	19,9	0,68	42,5
Prostějov	59 170	74,3	15,1	0,9	2,1	7,6	0,30	16,1
Přerov	40 076	74,9	10,2	2,2	2,5	10,3	0,26	-
Šternberk	30 669	59,3	32,9	0,7	1,2	5,9	1,47	83,4
Šumperk	85 741	36,9	55,0	0,8	1,0	6,3	3,61	82,0
Uničov	20 748	74,9	15,9	1,2	2,0	6,0	0,36	1,2
Zábřeh	26 727	53,9	36,5	1,1	1,6	7,0	1,30	47,0

¹⁾ poměr ekologicky pozitivně a negativně využívaných ploch

²⁾ LFA = méně příznivé zemědělské oblasti

Ekologická stabilita krajiny je ukazatel, který udává poměr mezi ekologicky pozitivně využívanými plochami (lesy, sady, zahrady, vinice, chmelnice, louky či vodní plochy) k ekologicky negativně využívaným plochám (orná půda, zastavěné a ostatní plochy), což z environmentálního hlediska odráží kvalitu krajinného rázu. S velkým náskokem dosáhlo nejpriznivějších hodnot Šumpersko díky vysokému podílu lesních pozemků, trvale travnatých porostů a zahrad. Výrazně nadprůměrných výsledků dosáhlo též Jesenicko a Šternbersko, zatímco Prostějovsko a Přerovsko vzhledem k vysokým ekologicky negativně využívaným plochám dosáhlo minimálních hodnot.

Podle nařízení vlády č. 241/2004 byly vyčleněny méně příznivé zemědělské oblasti (LFA), u nichž byly zvýhodněni zemědělci hospodařící na takto vymezených pozemcích. Do méně příznivých zemědělských oblastí byla na území kraje zařazena polovina pozemků. Území správního obvodu Jeseník bylo vymezeno celé, vysoké zastoupení uvedených pozemků leželo ve správních obvodech Konice (89,7 %), Šternberk (83,4 %) a Šumperk (82,0 % z celkové rozlohy správního obvodu). V obcích správních obvodů Lipník nad Bečvou a Přerov nepřevažovala žádná méně příznivá zemědělská oblast.

Tab. 2.5.1.2 Porostní plochy lesů podle subkategorií ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2005

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem

	Les ochranný (ha)	z toho		Les zvláštního určení (ha)	z toho				
		vysoko-horské lesy	mimoř. nepříz. stanoviště		ochranná pásma zdrojů léčivých a minerál. vod	lesy významné pro uchování biodiverzity	lesy se zvýšenou funkcí ochrannou	území nář. parků a nář. přírodních rezervací	1. zóny CHKO, příř. rezervace, přírodní památky
Olomoucký kraj	5 589	3 357	1 613	34 324	4 108	3 387	2 829	1 193	1 008
v tom správní obvody:									
Hranice	7	-	7	1 499	582	110	64	3	56
Jeseník	2 066	971	853	2 564	361	521	395	488	-
Konice	36	-	36	165	-	2	18	-	-
Lipník nad Bečvou	-	-	-	49	-	-	27	-	-
Litovel	5	-	5	877	-	194	124	114	422
Mohelnice	-	-	-	164	-	21	60	-	83
Olomouc	92	-	92	19 310	255	366	170	-	315
Prostějov	16	-	16	672	591	-	21	-	44
Přerov	-	-	-	579	112	6	-	290	4
Šternberk	30	-	30	1 038	478	368	157	-	13
Šumperk	3 338	2 385	573	6 625	1 730	1 188	1 759	298	46
Uničov	-	-	-	341	-	311	6	-	24
Zábřeh	-	-	-	440	-	301	28	-	-

V Olomouckém kraji je z hlediska lesních pozemků zařazeno 5 589 ha porostních ploch jako les ochranný, jehož převážnou část (60 %) tvoří vysokohorské lesy na Šumpersku a Jesenicku. V těchto oblastech roste ochranný les také na mimořádně nepříznivých stanovištích, jejichž celková rozloha zaujímá 1 613 ha. V nejvyšších polohách Šumperska a Jesenicka zaujímá plochu 620 ha také pásmo klečové. Lesy zvláštního určení sahají do všech oblastí ORP, přičemž jejich největší podíl nalezneme na Olomoucku (hlavně lesy představující jiný veřejný zájem), Šumpersku (lesy se zvýšenou ochrannou funkcí, pásma léčivých a minerálních vod a lesy významné pro uchování biodiverzity) a Jesenicku (národní přírodní parky a rezervace). Největší plochy lesa na území 1. zóny CHKO nalezneme v oblasti Litovelska, jejichž rozloha činí 422 ha.

Tab. 2.5.1.3 Chráněná území podle správních obvodů ORP k 31. 12. 2005 ¹⁾Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny (<http://drusop.nature.cz>), vlastní dopočty a odhady ČSÚ

	Velkoplošná chráněná území		Maloplošná chráněná území				Chráněná území celkem (bez překryvů MCHÚ ³⁾ a VCHÚ)	
	počet ¹⁾	výměra (ha)	počet ¹⁾	celkem	výměra (v ha)		výměra (ha)	% celk. rozlohy SO ORP
					v tom na území			
					VCHÚ ²⁾	mimo VCHÚ ²⁾		
Olomoucký kraj	2	55 757	136	5 989	3 597	2 392	58 149	11,04
v tom správní obvody:								
Hranice	-	-	10	155	-	155	155	0,48
Jeseník	1	23 240	19	1 508	1 333	175	23 415	32,57
Konice	-	-	12	101	-	101	101	0,57
Lipník nad Bečvou	-	-	1	8	-	8	8	0,06
Litovel	1	4 911	19	794	762	32	4 943	19,97
Mohelnice	1	1 039	6	218	183	35	1 074	5,70
Olomouc	1	2 123	16	605	175	430	2 553	2,97
Prostějov	-	-	34	491	-	491	491	0,83
Přerov	-	-	5	346	-	346	346	0,86
Šternberk	-	-	1	22	-	22	22	0,07
Šumperk	1	23 188	15	1 668	1 121	547	23 735	27,68
Uničov	1	1 256	1	23	23	-	1 256	6,05
Zábřeh	-	-	1	52	-	52	52	0,20

¹⁾ výměry území byly odhadnuty s použitím GIS, mohou se lišit od jinde uvedených²⁾ včetně území zasahujících do jiného obvodu ORP (kraje), součty SO ORP nemusí přesně odpovídat hodnotě za kraj³⁾ VCHÚ = velkoplošná chráněná území (chráněné krajinné oblasti a národní parky)⁴⁾ MCHÚ = maloplošná chráněná území (národní přírodní památky, národní příř. rezervace, přírodní památky a příř. rezervace)

Plocha chráněných území zaujímá v Olomouckém kraji (po odečtení překryvů maloplošných území přesahujících do velkoplošných území) rozlohu 58 149 ha, což představuje 11 % rozlohy kraje. Jelikož se v této oblasti nenachází žádný národní park, jsou zástupcem velkoplošných chráněných území jen chráněné krajinné oblasti (CHKO), které jsou v kraji dvě a rozprostírají se na území šesti správních obvodů ORP. První CHKO je Litovelské Pomoraví, které leží na ploše 96 km² a zaujímá 3 - 8 km široký pruh lužních lesů a luk kolem řeky Moravy mezi městy Olomouc a Mohelnice. Druhou CHKO jsou Jeseníky. Tato oblast se nachází na pomezí Moravskoslezského a Olomouckého kraje a zaujímá rozlohu 740 km². Lesnaté hory se zaoblenými hřbety chrání svá nejcennější území chráněné krajinné oblasti ve 4 národních přírodních rezervacích (Praděd, Rašeliště Skřitek, Rejvíz, Šerák - Kepník).

Maloplošná chráněná území jsou zastoupena ve všech správních obvodech ORP. Šumpersko se může pyšnit největší rozlohou MCHÚ v kraji zásluhou čtyř národních přírodních rezervací (Kralický Sněžník, Praděd, Rašeliště Skřitek a Šerák - Kepník). Prostějovsko je zase lokalitou, kde jich najdeme nejvíce. Jedná se především o řadu přírodních památek s nevelkou rozlohou jako je např. Skřípovský mokřad. Nejméně se na MCHÚ podílejí národní přírodní památky, které mají rozlohu pouhých 116 ha.

Tab. 2.5.1.4 Maloplošná chráněná území podle správních obvodů ORP k 31. 12. 2005 ¹⁾

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny (<http://drusop.nature.cz>), vlastní dopočty a odhady ČSÚ

	Maloplošná chráněná území (MCHÚ)		v tom podle kategorií							
			národní přírodní památka		národní přírodní rezervace		přírodní památka		přírodní rezervace	
	počet ¹⁾	výměra (ha)	počet ¹⁾	výměra (ha)	počet ¹⁾	výměra (ha)	počet ¹⁾	výměra (ha)	počet ¹⁾	výměra (ha)
Olomoucký kraj	136	5 988,8	11	116,4	11	3 144,0	64	563,4	50	2 165,0
v tom správní obvody:										
Hranice	10	155,5	1	7,7	1	37,5	3	27,5	5	82,7
Jeseník	19	1 507,8	4	61,6	3	1 070,4	5	22,2	7	353,7
Konice	12	100,6	-	-	-	-	7	41,3	5	59,3
Lipník nad Bečvou	1	7,5	-	-	-	-	-	-	1	7,5
Litovel	19	793,6	2	3,6	3	164,4	9	190,9	5	434,7
Mohelnice	6	218,1	-	-	-	-	2	38,1	4	180,0
Olomouc	16	604,6	1	4,6	1	16,2	7	17,2	7	566,7
Prostějov	34	490,7	3	39,0	-	-	24	186,4	7	265,3
Přerov	5	345,6	-	-	2	334,7	3	10,9	-	-
Šternberk	1	21,6	-	-	-	-	1	21,6	-	-
Šumperk	15	1 667,9	-	-	4	1 520,8	4	7,2	7	139,9
Uničov	1	23,2	-	-	-	-	-	-	1	23,2
Zábřeh	1	52,2	-	-	-	-	-	-	1	52,2

¹⁾ výměry území byly odhadnuty s použitím GIS, mohou se lišit od jinde uvedených

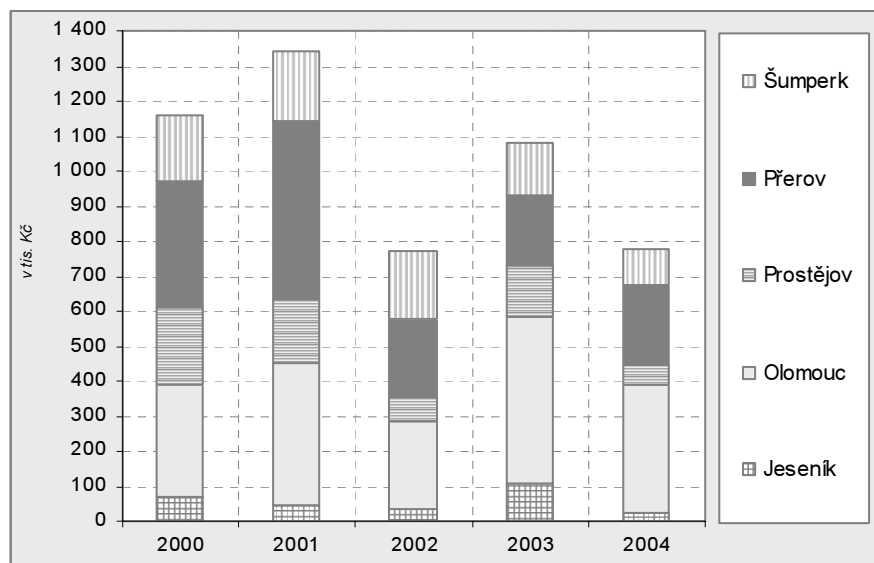
¹⁾ včetně území zasahujících do jiného obvodu ORP (kraje), součty SO ORP nemusí přesně odpovídat hodnotě za kraj

Mezi další chráněná území můžeme zařadit také ptačí oblast Jeseníky, Kralický Sněžník, Libavá a Litovelské Pomoraví. Tyto nadregionální biocentra zaujímají rozlohu 32 723 ha a jsou významným hnízdištěm řady ptáků, mezi nimiž zde můžeme spatřit i celosvětově ohrožené druhy jako je např. chřástal polní, ledňáček říční či strakapoud prostřední.

Neměli bychom opomenout také řadu evropsky významných lokalit, z nichž nejvíce se nachází v okrese Šumperk. Na tomto území také roste 62 památných stromů, což je v rámci Olomouckého kraje nejvyšší počet. Mezi nimi se nejčastěji objevují druhy dub a lípa.

Údaje o vynaložených prostředcích na ochranu životního prostředí jsou vzhledem k časovému zpoždění pouze do roku 2004. V době zpracování publikace též nebyla data v regionálním členění podle správních obvodů ORP, ale pouze do úrovně okresů. Celkové výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku (DHM) na ochranu životního prostředí dosáhly během sledovaného období své maximální výše v roce 2001, kdy jejich hodnota činila téměř 1 343 mil. Kč. Nejvíce se na tomto výsledku podílely okresy Přerov a Olomouc. V následujících letech zaznamenaly tyto výdaje značný pokles, až na hodnotu necelých 780 mil. Kč v roce 2004.

Graf 2.5.1.1 Výdaje na pořízení DHM na ochranu životního prostředí podle okresů

V souhrnu pak během pěti let Olomoucký kraj vynaložil prostředky ve výši 5,13 mld. Kč, přičemž 35 % celkové sumy směřovalo do okresu Olomouc, 29 % do okresu Přerov a pouhých 6 % do okresu Jeseník. Okres Olomouc se nejvíce podílel svými investicemi na ochraně ovzduší a klimatu, na nakládání s odpadními vodami a odpady. V oblasti ostatních investic se největší měrou podílel okres Přerov.

Tab. 2.5.1.5 Výdaje na pořízení DHM na ochranu životního prostředí v letech 2000 – 2004 podle okresů

	Celkem	v tom			
		ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ostatní investice na ochranu životního prostředí
Olomoucký kraj	5 131 679	1 557 316	2 622 920	350 370	601 073
v tom okresy :					
Jeseník	287 428	111 666	125 342	25 664	24 756
Olomouc	1 809 822	589 687	961 029	169 702	89 404
Prostějov	683 468	96 178	530 744	27 066	29 480
Přerov	1 513 379	456 337	615 770	80 517	360 755
Šumperk	837 582	303 448	390 035	47 421	96 678

Součástí investic na ochranu životního prostředí jsou kromě výdajů na pořízení DHM také neinvestiční náklady spojené s mzdovými náklady, platbami za nájemné, energie či služby, jejichž účelem je prevence, snížení nebo v nejlepším případě eliminace znečišťujících látek v životním prostředí. V roce 2004 činily tyto investice v Olomouckém kraji 1 030 mil. Kč a největší měrou se na nich podílel okres Olomouc, zejména v oblasti ochrany vod.

Ochrana ovzduší se soustřeďuje na řadu znečišťujících látek, které se z různých zdrojů dostávají do ovzduší. Značná část těchto emisí pochází z procesů spalování a jejich zdroje jsou celostátně monitorovány v rámci Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO 1 – 4). V regionálním členění jsou publikovány údaje bez mobilních zdrojů REZZO 1 – 3. Ochrana ovzduší se také vztahuje na imise, jako na množství znečišťujících příměsí v ovzduší, většinou negativně působících na člověka.

Ochrana ovzduší v Olomouckém kraji dosahuje vzhledem k celorepublikovým průměrným výsledkům pozitivních hodnot. U hlavních znečišťujících látek jako jsou oxid siřičitý, oxidy dusíku či oxid uhelnatý bylo v roce 2004 naměřeno množství hluboko pod republikovým průměrem. Olomoucký kraj by však mohl dosahovat ještě lepších výsledků. Emisní zatížení Olomouckého kraje je značně nerovnoměrné vzhledem ke koncentraci průmyslu a osídlení. Největší zdroje znečišťování ovzduší jsou lokalizovány v jižní části kraje, zejména se jedná o okres Přerov, který dosahoval emisních hodnot vysoce nad krajským průměrem. Mezi nejvýznamnější zdroje znečištění v kraji patří teplárny, kotelny a chemická výroba.

Tab. 2.5.1.6 Měrné emise oxidu siřičitého a oxidů dusíku REZZO 1-3 podle okresů

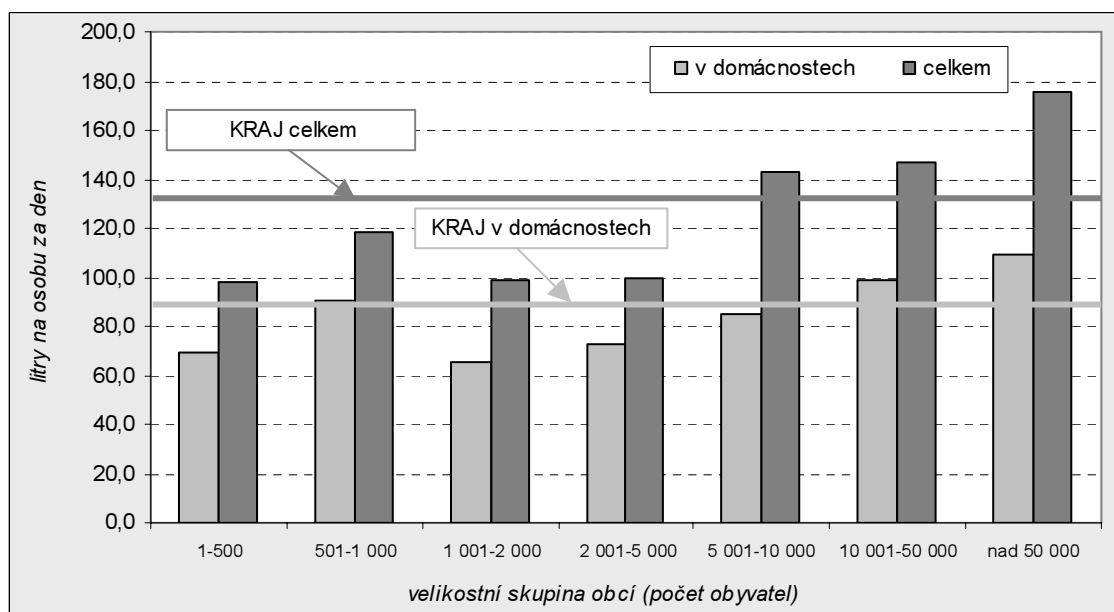
t/km²/rok

	oxid siřičitý						oxidy dusíku					
	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000 (%)	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000 (%)
Olomoucký kraj	1,56	1,40	1,18	1,22	1,39	89,09	0,75	0,83	0,91	0,80	0,78	103,98
v tom okresy :												
Jeseník	0,40	0,41	0,24	0,20	0,27	67,82	0,14	0,17	0,19	0,18	0,21	147,57
Olomouc	1,18	1,24	0,97	1,27	1,52	129,53	0,70	0,87	0,77	0,78	0,72	101,66
Prostějov	1,12	1,08	0,72	0,56	0,73	65,07	0,43	0,43	0,45	0,50	0,48	111,66
Přerov	4,21	3,54	3,38	3,65	3,70	87,92	2,07	2,24	2,89	2,13	2,09	100,95
Šumperk	1,07	0,89	0,78	0,53	0,73	68,28	0,45	0,43	0,44	0,48	0,51	114,78

V roce 2004 bylo v Olomouckém kraji prováděno měření kvality ovzduší celkem na 11 monitorovacích stanicích. Z hlediska imisí se na základě měření jeví největším problémem překračování limitních hodnot suspendovaných částic velikostní frakce PM₁₀ a přízemního ozonu. Příčinou tohoto znečištění je silniční automobilová doprava (mobilní zdroje) ve všech větších městech Olomouckého kraje a sekundární prašnost. Největší překročení bylo naměřeno u ročního průměru suspendovaných částic PM_{10_rp} na stanici v Olomouci.

Hospodaření s vodou a nakládání s odpadními vodami bylo podrobně sledováno v roce 2001, v dalších letech nejsou data za regionální členění k dispozici. Z dat uvedených v Cenzu veřejných vodovodů a kanalizací 2002 vyplývá, že ve 340 obcích je vybudován vodovod pro veřejnou potřebu. Podíl těchto obcí na všech obcích Olomouckého kraje činí 86,3 %, což je hodnota vyšší než celorepublikový průměr. Bez vodovodu pro veřejnou potřebu je 37 obcí do 500 obyvatel, 10 obcí s 501 – 1 000 obyvateli, 6 obcí s 1 001 – 2 000 obyvateli a obec Bohuňovice s 2 377 obyvateli.

Graf 2.5.1.2 Specifická potřeba vody na obyvatele podle velikostních skupin obcí v roce 2001

Vodovody pro veřejnou potřebu zásobily 562,6 tis. obyvatel, tj. 88,1 % obyvatel kraje. V roce 2001 bylo vyrobeno celkem 42 100 m³ pitné vody, přičemž 34 % se na této výrobě podílel okres Olomouc, dále pak 26 % okres Přerov. Nejmenší podíl výroby připadl 6,6 % na okres Jeseník. Na druhou stranu však tento okres vykázal největší potřebu vody na 1 obyvatele a den, která činí 99,6 litrů. Lidé žijící v tomto okrese potřebují denně téměř o 20 litrů pitné vody z veřejných zdrojů více, než lidé žijící v okrese Prostějov. Nízké specifické potřeby souvisí s vyšším podílem osob zásobovaných vodou z neveřejných zdrojů.

V roce 2001 bylo kanalizacemi odvedeno 33,07 mil. m³ odpadních vod z nichž bylo 89,4 % napojeno na čistírnu. Podíl čištěných odpadních vod z celkového množství vypouštěných vod do kanalizace za Olomoucký kraj vykazuje podprůměrnou hodnotu vzhledem ke všem okresům mimo Přerov. Důvodem je

velmi nízký podíl čištěných odpadních vod v tomto okrese, který dosahuje pouhých 76,3 %. Celková délka kanalizační sítě v tomto kraji tvoří 2 219 km a je na ní zřízeno 128 čistíren odpadních vod s celkovou kapacitou čištění 235,7 tis m³ za den. Kanalizace pro veřejnou potřebu je v kraji vybudována ve 213 obcích a městech. Podíl obcí s kanalizací v rámci kraje tvoří 54,1 %, což je stejná hodnota jako republikový průměr. Z celkového počtu 638 374 obyvatel kraje bydlí v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu 469 594 obyvatel, z nichž 411 236 je dále napojeno na čističku odpadních vod.

Tab. 2.5.1.7 Vodovody a kanalizace podle okresů za rok 2001

Zdroj: Cenzus veřejných vodovodů a kanalizací ČR 2002

	Voda (tis. m ³)			Specifická potřeba vody na 1 obyvatele v domácnosti na 1 den (l)	Vypouštěné odpadní vody do kanalizace (tis.m ³)	Čištěné odpadní vody bez srážkových vod (tis. m ³)	Podíl čistěných odpadních vod (%)
	vyrobená pitná	fakturovaná celkem	z toho pro domácnosti				
Olomoucký kraj	42 100	27 517	18 430	89,8	33 069	29 576	89,4
v tom okresy :							
Jeseník	2 783	1 865	1 292	99,6	1 960	1 835	93,6
Olomouc	14 459	10 270	6 629	96,2	14 312	13 176	92,1
Prostějov	4 457	3 701	2 810	80,3	4 582	4 363	95,2
Přerov	10 978	6 163	4 176	88,9	7 387	5 636	76,3
Šumperk	9 423	5 517	3 524	84,9	4 829	4 567	94,6

V roce 2005 bylo v kraji vyprodukováno 583,9 tis. tun podnikového odpadu. Z tohoto objemu připadl největší podíl na podniky v okrese Olomouc (34,5 %) a Prostějov (29,4 %). Okres Jeseník vyprodukoval jen 15,8 tis. tun odpadů, což v rámci kraje představuje 2,7 %. Z celkového množství podnikového odpadu představoval nebezpečný odpad 42 tis. tun, na kterém se 67 % podílel nejvíce okres Olomouc. Mezi hlavní průmyslové producenty patří firmy Farmak a.s. Olomouc a Precheza a.s. Přerov.

V rámci kraje je 14 evidovaných zařízení na odstraňování odpadů. Sklárky v Němčicích nad Hanou a v Rapotíně slouží k ukládání nebezpečného odpadu, na skládku Vlčí Doly – Věžky se odváží především stavební odpad a dalších 11 zařízení slouží k odstraňování ostatního odpadu. Největší volnou kapacitu 1,2 mil. m³ má skládka v Rapotíně.

2.5.2 Infrastruktura

Rozdíly v technické a občanské vybavenosti mezi jednotlivými správními obvody ORP do značné míry ovlivňuje počet obyvatel a velikostní struktura obcí náležejících do správního obvodu. Za technickou oblast sledujeme vybavenost obcí vodovodem, kanalizací a plynem ze sítě. Úroveň technické vybavenosti procházela od roku 2000 převážně pozitivním vývojem. Na veřejný vodovod bylo napojeno přes 86,3 % obcí. Podíl obcí vybavených kanalizací s napojením na čističku odpadních vod oproti roku 2000 významně vzrostl, a to o 10,8 %. Tento pozitivní vývoj byl patrný nejvíce na Olomoucku. Správním obvodem s největší vybaveností však i nadále zůstává Uničovsko, jehož podíl obcí s tímto druhem kanalizace pro rok 2005 činil hodnotu 70 %.

Také v oblasti plynofikace došlo ke značnému zvýšení. Zejména na Mohelnicku stoupl podíl obcí vybavených plynem ze sítě o 42,9 %. V rámci kraje za rok 2005 činil podíl obcí napojených na plyn 87,2 %. V žádném ORP nebylo plynofikováno méně než polovina obcí a ve správních obvodech Lipník nad Bečvou, Olomouc, Prostějov, Přerov a Uničov byl plyn zaveden dokonce do všech obcí.

V kraji je 46,1 % obcí s alespoň jedním poštovním úřadem. Jeseník, který má vybavenost vzhledem k ostatním ORP nejvyšší, poskytuje tuto službu obyvatelům čtyř pětina obcí. K dalším nejvýše vybaveným obvodům patří Uničovsko (70 % obcí), Šumpersko (63 % obcí) a Olomoucko (56 % obcí). Nejnížší vybavenost poštou má správní obvod Zábřeh (28,6 % obcí).

2.5.2.1 Technická infrastruktura podle správních obvodů ORP

	Podíl obcí vybavených (%)					
	kanalizací s napojením na ČOV			plynem ze sítě		
	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 (procentní body)	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 (procentní body)
Olomoucký kraj	30,7	41,6	10,8	74,1	87,2	13,1
v tom správní obvody:						
Hranice	38,7	51,6	12,9	71,0	96,8	25,8
Jeseník	45,8	58,3	12,5	58,3	75,0	16,7
Konice	9,5	9,5	0,0	71,4	90,5	19,0
Lipník nad Bečvou	50,0	50,0	0,0	85,7	100,0	14,3
Litovel	15,0	30,0	15,0	75,0	85,0	10,0
Mohelnice	35,7	28,6	-7,1	50,0	92,9	42,9
Olomouc	40,0	57,8	17,8	86,7	100,0	13,3
Prostějov	18,7	32,0	13,3	96,0	100,0	4,0
Přerov	23,7	32,2	8,5	94,9	100,0	5,1
Šternberk	23,8	38,1	14,3	38,1	52,4	14,3
Šumperk	45,7	54,3	8,6	34,3	51,4	17,1
Uničov	60,0	70,0	10,0	80,0	100,0	20,0
Zábřeh	32,1	46,4	14,3	50,0	60,7	10,7

Oblast školství dělíme na jednotlivé typy, z nichž nejvyšší vybavenost pro rok 2005 připadá na předškolní zařízení, která fungovala ve 275 obcích Olomouckého kraje. Na Olomoucku dokonce podíl těchto obcí dosáhl přes 93 % a i v ostatních obvodech byla mateřskou školkou vybavena alespoň polovina obcí. Výrazně nižší vybavenost (necelých 30 %) připadá v kraji na základní školy s 1. – 5. ročníkem, kde jsou pouze 2 tyto instituce na Uničovsku a 3 na Konicku. Úplně základní školy s 1. – 9. ročníkem jsou zastoupeny ve 105 obcích, což představuje zhruba čtvrtinu obcí kraje. Nejvyšší vybavenost je na Uničovsku a Jesenicku, nejnižší v obvodu Šternberk, kde jsou pouze 2 tyto školy.

Tab. 2.5.2.2 Vybavenost obcí podle správních obvodů ORP v roce 2005

	Podíl obcí správního obvodu ORP se zařízením v obci (%)									
	mateřská škola	základní škola		knihovna	hřiště, stadion	tělocvična	samostatná ordinace praktického lékaře včetně detašovaných pracovišť			
		1. - 5. ročník	1. - 9. ročník				pro dospělé	pro děti	stomatologa	gynekologa
Olomoucký kraj	69,3	29,7	26,4	94,5	82,9	58,4	39,8	29,2	28,7	12,8
v tom správní obvody:										
Hranice	74,2	25,8	19,4	96,8	67,7	35,5	35,5	22,6	22,6	12,9
Jeseník	83,3	20,8	45,8	91,7	95,8	87,5	41,7	33,3	45,8	25,0
Konice	52,4	14,3	19,0	95,2	76,2	47,6	33,3	23,8	19,0	14,3
Lipník nad Bečvou	50,0	28,6	21,4	100,0	57,1	42,9	35,7	35,7	21,4	0,0
Litovel	65,0	30,0	35,0	100,0	95,0	60,0	50,0	35,0	35,0	10,0
Mohelnice	64,3	35,7	21,4	100,0	100,0	50,0	21,4	21,4	21,4	14,3
Olomouc	93,3	48,9	37,8	100,0	93,3	80,0	48,9	35,6	40,0	11,1
Prostějov	64,0	18,7	22,7	98,7	81,3	54,7	42,7	28,0	28,0	5,3
Přerov	52,5	23,7	15,3	91,5	76,3	45,8	30,5	20,3	16,9	8,5
Šternberk	57,1	23,8	9,5	71,4	81,0	52,4	19,0	19,0	14,3	4,8
Šumperk	74,3	31,4	42,9	88,6	80,0	65,7	51,4	48,6	40,0	25,7
Uničov	80,0	20,0	60,0	100,0	90,0	70,0	80,0	50,0	50,0	40,0
Zábřeh	89,3	67,9	17,9	92,9	92,9	71,4	35,7	21,4	28,6	21,4

Nejrozšířenějším zařízením obcí v oblasti kultury jsou veřejné knihovny, které můžeme najít ve všech obcích těchto obvodů: Lipník nad Bečvou, Litovel, Mohelnice, Olomouc a Uničov. Vybavenost v ostatních správních obvodech se dále pohybuje v rozmezí 88 – 99 % s výjimkou Šternberska, kde knihovnu nemá více jak čtvrtina obcí.

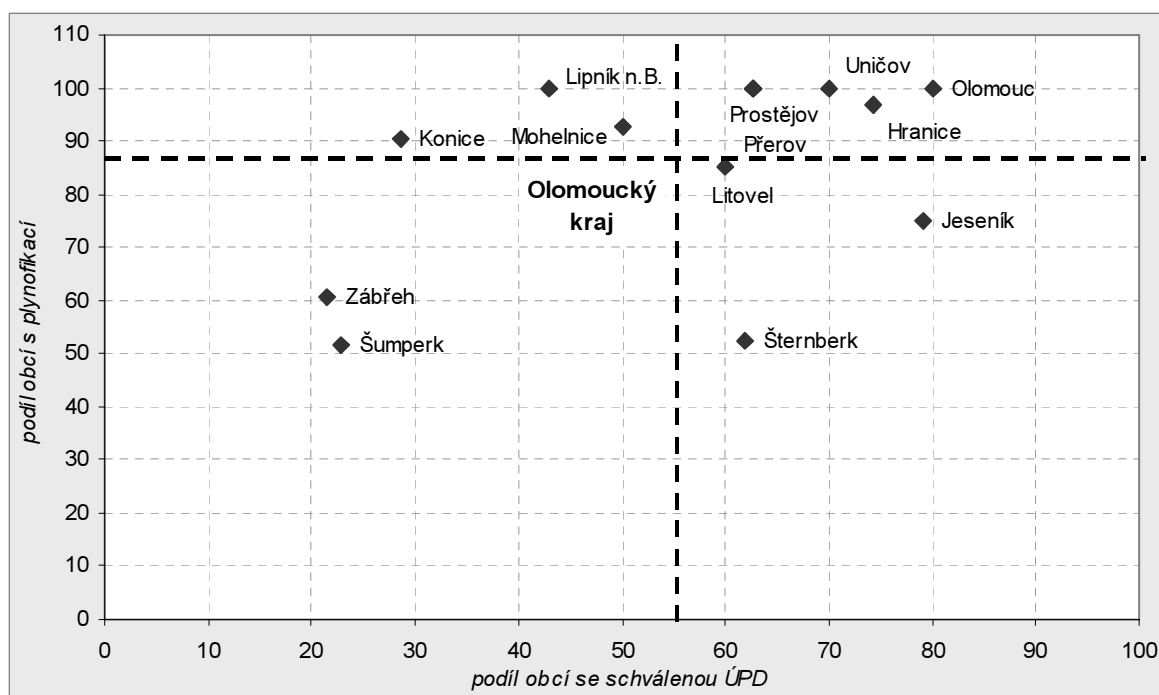
Hřiště jsou nejrozšířenějším sportovním zařízením, čemuž odpovídá i fakt, že více jak čtyři pětiny obcí (konkrétně 329) mají alespoň jedno. Mezi jednotlivými správními obvody jsou však v tomto směru výrazné rozdíly. Mohelnicko má hřiště v každé obci a podobně na tom jsou Jesenicko či Litovelsko. Pro obyvatele

správního obvodu Lipník nad Bečvou jsou však hřiště dostupná jen v 57 % obcí. Využití tělocvičny pro veřejnost vykazuje nejvíce Jesenicko a Olomoucko, naopak v téměř dvou třetinách obcí správního obvodu Hranice tělocvična chybí.

V oblasti zdravotnictví převládají ordinace praktických lékařů pro dospělé, kterými je vybaveno v kraji téměř 40 % obcí. Také zde jsou zřejmé rozdíly ve vybavenosti, která u jednotlivých SO ORP dosahuje 19 % (Šternberk) až 80 % (Uničov). Správní oblasti Uničov, Šumperk a Jeseník dosahují vzhledem ke krajskému průměru vyšší vybavenosti, jak u ordinací dětského lékaře, tak i stomatologa či gynekologa.

Graf 2.5.2 Podíl obcí se schváleným územním plánem a podíl obcí s plynofikací v roce 2005 ve správních obvodech ORP

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno, městská a obecní statistika ČSÚ

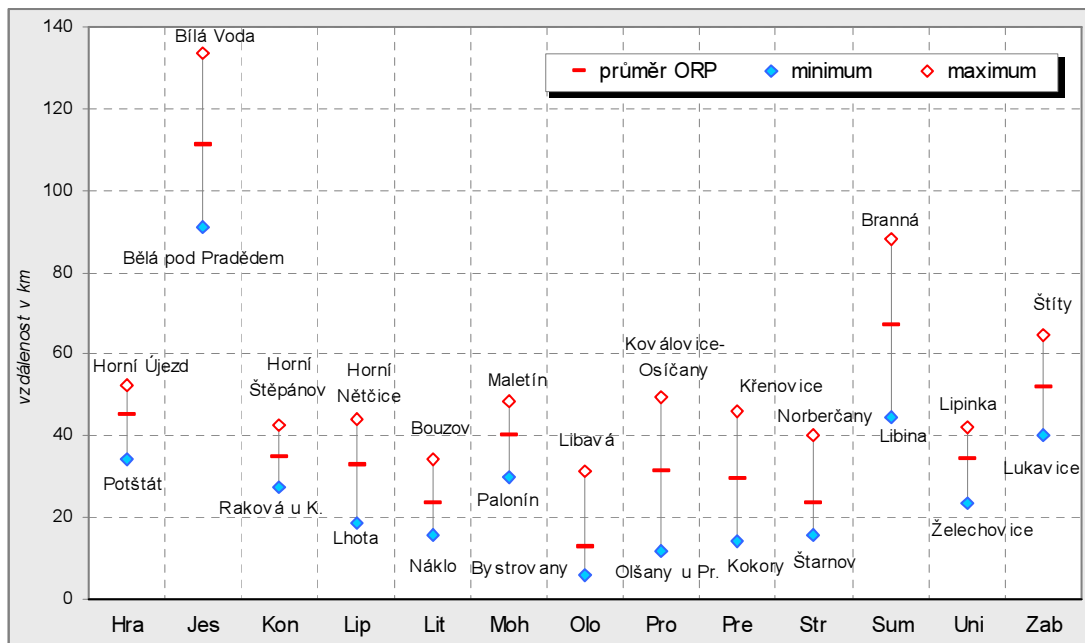
Pro rozvoj území je nutné, aby měly obce schválenou územně plánovací dokumentaci. Vybavenost obcí touto dokumentací udává značné rozdíly v rámci jednotlivých správních obvodů. Zatímco v obvodech Olomouc, Jeseník, Hranice či Uničov mají více jak dvě třetiny obcí plán schválený, ve správních obvodech Zábřeh, Šumperk a Konice je tomu naopak.

2.5.3 Dopravní dostupnost, poloha vzhledem k rozvojovým osám a oblastem

Dopravní dostupnosti jsme zkoumali jako vzdálenost obcí (při cestě osobním automobilem) od krajského města, k čemuž nám pomohl „plánovač tras“ na serveru MAPY.CZ. Protáhlý tvar kraje ve směru sever – jih, jehož spodní část se následně rozšiřuje přes Olomouc dále na východ a vzdáleně tak připomíná tvar písmene L, vede k územním rozdílům silniční vzdálenosti jednotlivých obcí od polohy krajského města. Nejdále od Olomouce leží obec Bílá Voda (133,5 km) na Jesenicku, kam by nám cesta osobním autem trvala 170 minut. Obdobně na tom jsou i další obce tohoto správního obvodu, jehož průměrná vzdálenost (111,1 km) od krajského města výrazně převyšuje ostatní správní obvody. Nejbližší k centru kraje v tomto obvodu leží obec Bělá pod Pradědem, která patří mezi čtyři obce se vzdáleností kratší než 100 km od Olomouce. Druhým nejvzdálenějším obvodem je Šumpersko s průměrnou vzdáleností 67,3 km a třetí pozici zaujímá správní obvod Zábřeh. Vzdálenostní situace v dalších obvodech je už vyrovnanější. Nejbližší krajskému městu jsou obce Bystrovany, Hlušovice, Křelov a Toveř obklopující město Olomouc.

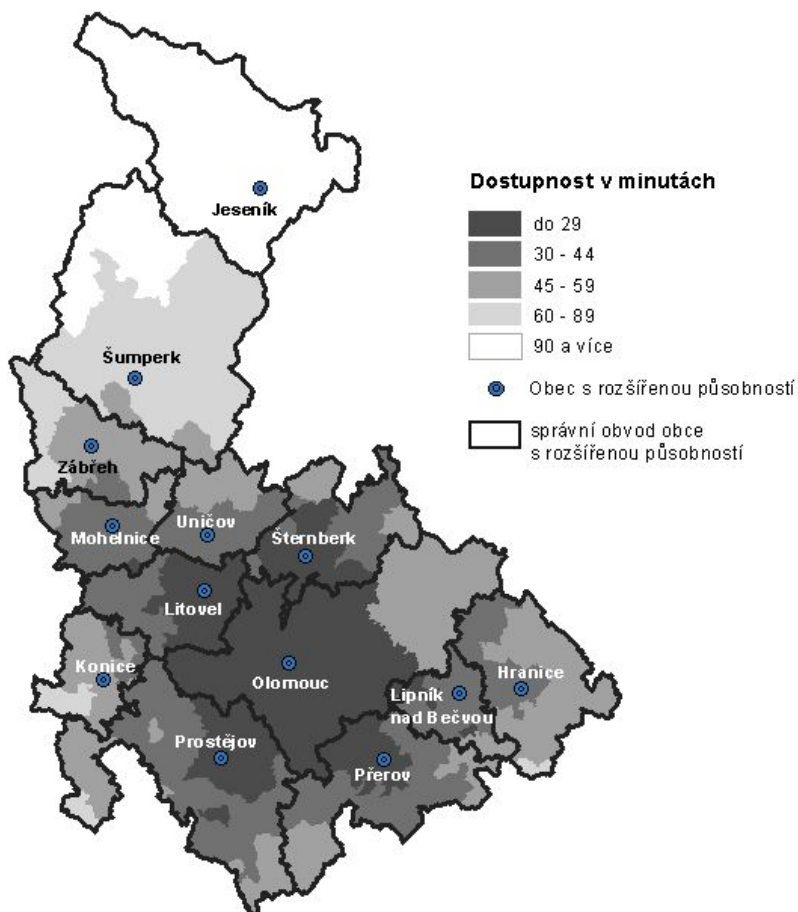
Vzdálenost obcí od správního centra je závislá také na velikosti správních obvodů ORP, jejichž rozdílná délka vede k tomu, že průměrná vzdálenost obcí od Konice činí 7,3 km a obcí na Jesenicku od sídelního města správního obvodu 18,6 km.

Graf 2.5.3 Silniční vzdálenost obcí od krajského města Olomouc podle správních obvodů ORP
Zdroj www.mapy.cz

Časová dostupnost krajského města individuální dopravou v Olomouckém kraji

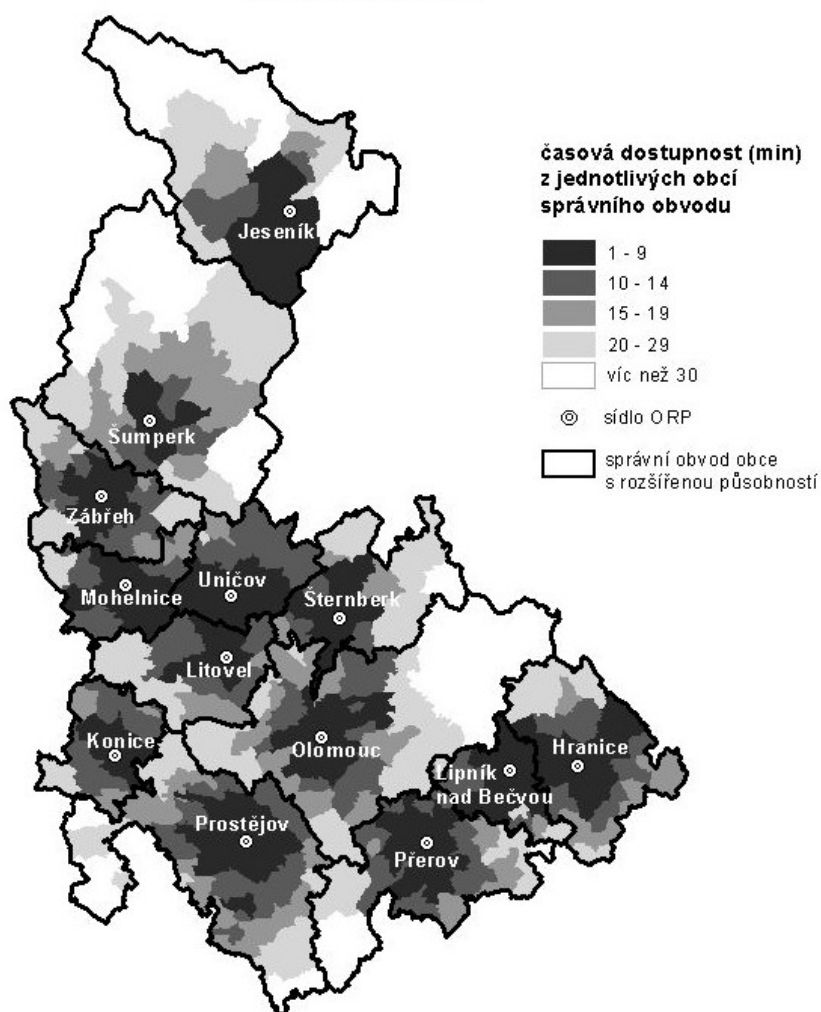
Zdroj: www.mapy.cz

V Olomouckém kraji leží největší počet obcí s dojezdovou vzdáleností 10 – 14 minut, ve kterých žije 13,4 % obyvatel. Dojezdová vzdálenost je závislá na poloze sídla a velikosti jednotlivých správních obvodů. Přestože má Olomoucko největší rozlohu, trvá cesta obyvatelům všech obcí (mimo Libavé) do centra méně než 30 minut. Na Šumpersku leží naopak téměř 49 % obcí, do kterých trvá cesta z centra více jak 20 minut a na Jesenicku je tento podíl ještě vyšší a dosahuje až 66,7 %. Navíc v těchto obcích žije téměř polovina obyvatel. Na dostupnost sídla ORP si nemůže stěžovat 79 % obyvatel Mohelnicka, kteří se do centra dostanou osobním automobilem nejpozději do 9 minut a jen 6,3 % obyvatel stráví na cestě více než 15 minut. Jak počet dokončených bytů, tak i míra nezaměstnanosti se odvíjí od vzdálenosti sídla ORP. Nejvíce dokončených bytů bylo v kraji v obcích vzdálených 10 – 14 minut od sídla obvodů. Nejvyšší hodnoty pak dosáhly 2 obce (Hlušovice a Toveř) s 0,6 % podílem obyvatelstva na Olomoucku. Téměř u všech správních obvodů je míra nezaměstnanosti nejvyšší v obcích nejvzdálenějších od jejich sídla. Nejhorší situace je na Jesenicku, Mohelnicku, Šternbersku a Šumpersku, kde míra nezaměstnanosti v nejvzdálenějších obcích vystoupala na více než 21 %.

Časová dostupnost sídel obvodů ORP v Olomouckém kraji individuální dopravou

Zdroj: www.mapy.cz

V následující tabulce jsou zpracované jednotlivé ukazatele, které jsme rozčlenili podle dostupnosti sídel jednotlivých správních obvodů ORP.

Tab.2.5.3.1 Vybrané ukazatele podle dostupnosti sídel správních obvodů ORP k 31. 12. 2005

	Počet obcí celkem	Počet obcí podle dosažitelnosti						Počet obyvatel celkem	Podíl na obyvatelstvu SO ORP celkem					
		Dosažitelnost sídla ORP v min.							Dosažitelnost sídla ORP v min.					
		0	1 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 29	30 +		0	1 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 29	30 +
Olomoucký kraj	397	13	66	110	85	89	34	639 161	51,0	8,9	13,4	9,7	12,1	5,0
v tom správní obvody:														
Hranice	31	1	8	10	8	4	-	34 744	56,2	14,3	10,5	12,5	6,5	-
Jeseník	24	1	2	2	3	7	9	41 891	29,5	10,5	8,7	5,4	16,0	29,9
Konice	21	1	6	10	3	1	-	11 483	25,4	16,7	37,9	11,4	8,7	-
Lipník nad Bečvou	14	1	5	4	1	3	-	15 333	54,9	20,9	15,0	4,0	5,2	-
Litovel	20	1	2	8	4	5	-	23 414	43,0	7,7	23,4	12,4	13,5	-
Mohelnice	14	1	5	5	2	1	-	18 668	52,1	27,0	14,6	4,4	1,9	-
Olomouc	45	1	2	11	13	17	1	158 636	63,3	0,6	9,6	10,9	14,9	0,7
Prostějov	75	1	9	19	19	17	10	97 946	48,0	11,2	15,0	10,4	12,2	3,2
Přerov	59	1	8	20	11	13	6	84 188	55,7	8,2	12,9	5,8	7,3	10,2
Šternberk	21	1	6	4	4	5	1	23 803	58,3	9,6	5,0	4,2	21,5	1,4
Šumperk	35	1	3	4	10	10	7	72 403	38,9	5,4	14,2	16,2	17,0	8,2
Uničov	10	1	3	4	1	1	-	22 978	53,5	13,7	28,6	3,2	1,0	-
Zábřeh	28	1	7	9	6	5	-	33 674	42,4	21,5	13,8	11,2	11,0	-

pokračování

	Podíl obyvatel ve věku 15 - 64 let na obyvatelstvu celkem							Podíl obyvatel ve věku 65 a více let na obyvatelstvu ve věku 0 - 14 let (Index stáří)						
	Celkem	Dosažitelnost sídla ORP v min.						Celkem	Dosažitelnost sídla ORP v min.					
		0	1 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 29	30 +		0	1 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 29	30 +
Olomoucký kraj	71,0	71,5	70,4	70,7	70,4	70,4	70,6	96,5	104,2	91,1	86,0	90,1	93,3	83,7
v tom správní obvody:														
Hranice	70,7	70,8	70,2	70,0	70,9	70,9	-	81,7	84,3	75,7	79,8	77,2	86,4	-
Jeseník	72,2	73,3	74,2	73,3	72,7	70,8	70,6	81,9	93,4	69,8	73,8	73,2	77,5	82,4
Konice	69,1	71,8	68,2	67,9	68,8	68,2	-	107,9	89,4	135,9	101,2	137,2	110,7	-
Lipník nad Bečvou	70,7	71,3	69,7	69,3	71,3	71,6	-	94,8	93,4	103,4	88,0	63,6	132,7	-
Litovel	70,4	71,1	70,1	70,2	70,5	69,0	-	97,7	96,5	101,1	90,4	84,1	129,6	-
Mohelnice	71,3	72,5	69,3	70,8	68,3	74,9	-	87,5	80,4	107,8	80,1	100,0	40,3	-
Olomouc	71,3	71,5	72,0	71,4	70,5	70,6	70,6	99,9	108,8	66,9	85,0	83,9	94,8	25,0
Prostějov	70,6	71,3	70,3	70,1	69,1	73,4	73,4	104,8	111,8	96,3	90,9	102,1	101,0	132,9
Přerov	70,8	71,9	69,0	70,2	68,4	67,3	70,7	105,3	107,0	98,2	102,6	121,4	116,6	89,5
Šternberk	71,9	71,6	71,8	70,5	69,5	73,3	77,7	89,6	102,7	90,8	86,6	82,2	61,7	75,0
Šumperk	71,1	70,8	71,0	71,5	71,5	70,8	70,8	93,0	114,9	84,1	70,3	88,4	87,6	72,9
Uničov	71,1	71,4	69,8	71,4	71,4	64,3	-	90,1	103,4	76,0	76,3	74,6	119,4	-
Zábřeh	71,2	71,7	70,6	70,8	71,0	70,7	-	89,6	95,5	86,6	86,2	80,7	88,2	-

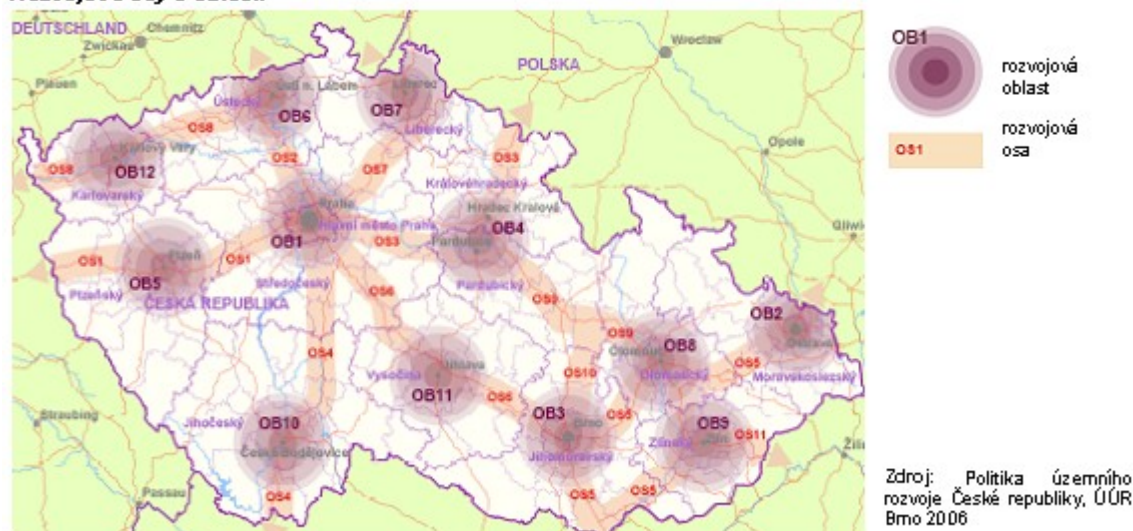
dokončení

	Počet dokončených bytů v letech 2001 - 2005 na 1 000 obyvatel							Míra nezaměstnanosti						
	Celkem	Dosažitelnost sídla ORP v min.						Celkem	Dosažitelnost sídla ORP v min.					
		0	1 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 29	30 +		0	1 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 29	30 +
Olomoucký kraj	11,6	10,3	15,9	18,1	11,5	8,8	7,7	11,08	10,13	11,37	11,20	10,50	12,47	18,35
v tom správní obvody:														
Hranice	12,1	10,7	15,2	12,5	16,6	8,8	-	9,41	9,46	9,62	8,55	8,92	10,80	-
Jeseník	9,8	8,5	14,3	10,4	9,7	7,0	10,7	16,59	12,34	13,73	12,65	17,28	19,27	21,85
Konice	10,0	8,5	9,9	11,0	12,9	6,9	-	11,17	10,33	9,15	12,68	9,13	14,13	-
Lipník nad Bečvou	11,2	9,7	17,7	10,5	6,5	6,2	-	16,02	17,56	17,03	12,37	10,93	10,09	-
Litovel	18,8	17,0	22,6	13,0	16,9	34,1	-	11,30	9,76	8,85	13,73	10,96	13,95	-
Mohelnice	7,9	8,5	7,1	7,3	8,4	8,3	-	11,22	10,10	10,34	15,14	12,19	25,56	-
Olomouc	14,8	12,8	108,2	32,4	13,9	10,3	x	8,54	8,57	7,28	8,06	8,45	8,40	15,63
Prostějov	15,0	14,0	18,2	21,9	15,6	8,0	10,6	8,76	8,15	8,77	8,53	10,48	10,17	9,12
Přerov	8,9	4,9	15,3	23,9	15,7	10,9	2,3	12,28	12,27	11,78	11,13	11,87	11,68	14,64
Šternberk	9,8	10,9	17,1	7,6	7,0	5,4	x	12,39	9,62	11,33	13,37	12,72	19,30	24,62
Šumperk	4,1	1,9	7,9	11,1	1,5	2,4	9,4	12,20	9,88	10,39	12,05	11,79	14,54	21,30
Uničov	10,3	8,0	18,1	10,2	17,6	4,5	-	13,64	13,02	12,48	15,47	12,50	15,46	-
Zábřeh	11,7	13,7	11,8	11,5	8,5	7,7	-	14,04	14,00	14,55	14,53	10,51	16,29	-

Oblast Olomouc je jednou z dvanácti rozvojových oblastí v České republice, která má silnou koncentraci obyvatelstva a vysoký ekonomický či kulturní potenciál. Rozvoj této oblasti je spojen s budováním a zlepšováním veřejné infrastruktury, ať už se jedná o průtah III. tranzitního železničního koridoru nebo jde o rychlostní silnice spojující Olomouc s Brnem, Ostravou či Prahou.

Částí Olomouckého kraje také probíhají dvě rozvojové osy mezinárodního významu. Mají (stejně jako devět dalších os) silnou vazbu na významné dopravní cesty. Osa OS5 leží mimo Olomouc také v obvodě Hranice, Lipník nad Bečvou, Prostějov a Přerov. Tato osa udává tradiční průchodní směr mezi jižní a severní Evropou. Na Moravě se rozchází a její západní větev vede přes dálnici D1 a rychlostní komunikaci R46 ve směru Brno-Olomouc. Druhá rozvojová osa OS9 spojuje Hradec Králové s Olomoucí. Osa je vymezena I. a III. tranzitním železničním koridorem a plánovanou rychlostní silnicí R35. Dostavba úseku Hradec Králové – Mohelnice propojí již stávající úseky R35 a vznikne další ucelené silniční propojení mezi západem a východem ČR.

Rozvojové osy a oblasti

V rámci Olomouckého kraje se však kromě rozvojové oblasti a rozvojových os nachází také specifická oblast SOB4 Jeseníky-Králický Sněžník a zasahuje do správního obvodu Jeseník a Šumperk. Tuto oblast charakterizuje velké přírodní bohatství, vysoký potenciál cestovního ruchu, na druhou stranu však slabá sociální a ekonomická základna. Pro rozvoj území je nutné vytvářet tedy takové podmínky, aby byly jednak pro investora zajímavé a zároveň dostatečně zajistily ochranu životního prostředí.

Urbanizační oblasti a osy mají podobné znaky jako rozvojový potenciál. Důraz je však více kladen na osídlení a aktivity obyvatelstva než na investiční hledisko. Poloha správního obvodu vzhledem k těmto urbanizačním a rozvojovým oblastem a osám podléhá vícekritériálnímu hodnocení (navrhl a zpracoval Bc. Kamenický z ČSÚ Praha), jehož výstupem jsou předpoklady rozvoje jednotlivých oblastí. Mezi 205 správními obvody ORP v ČR se Olomouc řadí na 10. místo. V kraji mají nejlepší předpoklady rozvoje Přerovsko (37. pozice), Lipník nad Bečvou (41. pozice) a Hranice (45. pozice). Naopak velmi nepříznivou polohu má Šumpersko (172. pozice), Konicko (185. pozice) a správní obvod Jeseník, který je spolu se správními obvody Dačice (Jihočeský kraj), Sušice (Plzeňský kraj) a Rychnov nad Kněžnou (Královéhradecký kraj) na posledním nejhorším místě.